

NÁSTUP BROLI- GARCHIE V USA A JEJÍ MYŠLENKOVÉ POZADÍ

Patrick Zandl

Patrick Zandl (1974) je ředitelem Institutu Pí, z.ú. a renomovaným publicistou, který tři desetiletí sleduje technologickou scénu. Je autorem desítky odborných i beletristických knih, jako Mýty a naděje digitálního světa, která představuje průvodce moderními digitálními technologiemi pro současného člověka.

Tato zpráva analyzuje fenomén tzv. "broligarchie" - skupiny vlivných technologických miliardářů, kteří získávají bezprecedentní vliv na americkou politiku. Dokument popisuje, jak tito jedinci (zejména Peter Thiel a Elon Musk) výrazně přispěli ke znovuzvolení Donalda Trumpa a nyní se aktivně podílejí na transformaci federálních institucí.

Zpráva vysvětluje ideologické kořeny tohoto hnutí (libertarianismus, neoreakce, transhumanismus), analyzuje motivace technologických elit pro podporu Trumpa (snížení regulací, daňové výhody) a sleduje jejich rostoucí politický vliv. Zvláštní pozornost je věnována Elonu Muskovi jako šefovi nového "ministerstva efektivity" (DOGE) a projektu Project 2025, který slouží jako plán pro radikální restrukturalizaci americké státní správy.

Dokument rovněž zkoumá možné dopady tohoto vývoje na Evropu a varuje před riziky koncentrace moci v rukou technologických elit, které by mohly vést k novému druhu "digitální totality" či "technofeudalismu".

Druhé volební období amerického prezidenta Donalda Trumpa se vší naléhavostí ukázalo, jakými změnami politická scéna v posledním čtvrtstoletí prošla. Společnost prošla hlubokými proměnami a rozštěpením, přičemž jednou z hlavních otázek je, zda lze tento příkop ještě zasypat.

Tento materiál si klade na cíl seznámit čtenáře s reáliemi nastupující americké broligarchie, tedy společenství vzájemně se podporujících superbohatých bílých mužů s nadprůměrným intelektem, značnými organizačními schopnostmi a nízkou mírou pochopení problémů ostatních. Tato broligarchie významně pomohla ke znovuzvolení Donalda Trumpa a po jeho nástupu do úřadu amerického prezidenta jsou to právě zástupci této broligarchie, kdo je hnacím motorem obrovských strukturálních změn, které si kladou za cíl „ořezat byrokracii“ a „zlikvidovat regulaci“.

Zastavme se nejdříve u pojmu „broligarchie“. Pojem „broligarchie“ a „broligarcha“ se začal používat v médiích a veřejném diskurzu relativně nedávno, zejména v kontextu kritiky vlivu technologických magnátů na společnost a politiku. První výskyty tohoto slova spadají do roku 2024, do té doby se pro mocné šéfy technologických firem používal spíše pojem technoelity

Broligarchie (z anglického „bro“ a „oligarchy“) označuje skupinu velmi bohatých technologických podnikatelů („technoelit“), kteří získali značný vliv nejen v technologiích, ale i v ekonomické, politické a společenské sféře. Termín se zpravidla používá kriticky pro označení malé skupiny převážně mužských technologických miliardářů, kteří svým vlivem výrazně přesahují rámec svých firem a působí na globální dění.

Charakteristické znaky broligarchie:

- Značné bohatství a vliv, které plynou především z technologických inovací (Silicon Valley).
- Uzavřené sociální kruhy založené na osobních vztazích a kontaktech, vzájemné podpoře a investicích.
- Tendence k elitářství a přesvědčení, že technologické inovace řízené úzkou elitou mohou efektivněji řešit problémy než demokratické procesy.
- Významný vliv na společenské trendy, politiku, média a veřejný diskurs.

Termín zahrnuje známé osobnosti z technologického světa (zejména Silicon Valley). Typicky se zmiňují:

- Peter Thiel (PayPal, Palantir, první investor Facebooku)
- Elon Musk (Tesla, SpaceX, Twitter/X, Neuralink)
- Jeff Bezos (Amazon, Blue Origin)
- Mark Zuckerberg (Facebook/Meta)
- Marc Andreessen (vlivný investor ze Silicon Valley, Andreessen Horowitz)
- Sam Altman (OpenAI)

Broligarchové (jako Thiel či Musk) jsou často obviňováni z podpory neofeudálního scénáře, v němž vzniká velká koncentrace bohatství a moci u úzké elity („neofeudálních pánů“), zatímco většina populace zůstává ekonomicky závislá, podřízená nebo technologicky ovládaná. Broligarchové neofeudalismus mají budovat tím, že investují do technologií, které by mohly radikálně proměnit společnost (například AI, prodloužení života, kolonizace vesmíru), čímž zvyšují své postavení na úroveň novodobých feudálních vládců. Kritici tvrdí, že vize těchto technologických elit mohou vyústit ve společnost, kde jsou svoboda a moc nerovnoměrně rozloženy právě v duchu neofeudální hierarchie. Oproti tomu zastánci tvrdí, že technoelity jsou motorem pokroku a na rozdíl od „zkostnatělých politických elit“ mají schopnost rychle inovovat a řešit složité globální výzvy, jako je klimatická změna, stárnutí populace nebo existenční rizika. Podle zastánců je tedy koncentrace moci v rukou kompetentních technologických vizionářů logickým krokem k efektivnějšímu řízení budoucnosti.

Tento materiál si neklade za cíl rozhodnout, zda pravdu mají zastánci či kritikové technoelit a broligarchie, pouze chce představit a zmapovat tento jev a jeho dopad na současnou americkou politiku.

Broligarchové se snaží dosáhnout svého

Dnešní široká podpora Donalda Trumpa mezi šéfy technologických firem nevznikla sama od sebe. Třeba Elon Musk, dnes klíčový muž Trumpova tažení Amerikou, se veřejně k Trumpovi přiklonil v říjnu 2024 a ještě při minulé volbě podporoval americké demokraty a Joe Bidena. Nejinak tomu bylo u celé řady dalších vlivných technologických podnikatelů. Jak k tomu došlo?

Architektem změny je Peter Thiel (1967), jenž patří mezi nejvýraznější, ale zároveň nejkontroverznější osobnosti Silicon Valley. Spoluzakládal PayPal, investoval do Facebooku a Palantiru, a stal se jedním z prvních dolarových miliardářů „PayPal mafie“, skupiny bývalých zakladatelů a zaměstnanců Paypalu, kteří pokračovali v podnikání a založili mimo jiné firmy jako Tesla, LinkedIn, Palantir Technologies, SpaceX, Affirm, Slide, Kiva, YouTube, Yelp nebo Yammer. Peter Thiel byl mimo jiné prvním z vnějších investorů Facebooku. Vedle investičních aktivit a vlivu v technologickém světě se nicméně od počátku profiluje i jako intelektuál s neotřelým viděním světa. Sám sebe označuje za libertariána, byť s jasnými odchylkami a oblibou v nestandardních politických teoriích.

Přesto byl v Silicon Valley chápán jako velmi zvláštní člověk právě pro své politické názory. Těmi vybočoval z nadšeného rovnostářského etosu, kterým se na začátku tisíciletí americké technologické podnikatelské kruhy honosily. Thiel v eseji

„[Vzdělání libertariána](#)“ z roku 2009 vysvětlil, že „už nevěří, že svoboda a demokracie jsou slučitelné“. Kritizuje rozšíření volebního práva ženám a příjemcům sociálních dávek jako krok, který činí kapitalistickou demokracii nefunkční („oxymorón“), protože tito voliči podporují intervencionistický stát, což odporuje libertariánským ideálům. Zaměřil své úsilí na nové technologie úniku před politikou (konkrétně kyberprostor, kolonizaci vesmíru a plovoucí města), které by mohly vytvořit „nový prostor pro svobodu“ mimo současnou politiku. Thiel odmítá technologický utopismus, protože technologie podle něj sama nezaručí svobodu. Budoucnost svobody podle Thiela nezávisí na demokratických procesech, ale na jednotlivcích schopných „vybudovat mechanismy svobody“, které zabezpečí kapitalismus před politikou.

Kvůli těmto postojům byl Thiel v roce 2016 v liberálním Silicon Valley se svou veřejnou podporu Donalda Trumpa na okraji zájmu. Jenže podpora Trumpa nebyla náhodná – Thiel dlouhodobě kritizoval „kulturní bublinu“ technologických elit, které podle něj ztratily kontakt s realitou většinové společnosti. Ve svém vystoupení v National Press Club (31.10.2016) uvedl: „Příběh, který Silicon Valley vypráví, spojuje úspěch jednotlivců s pokrokem celé země. Ale pravda je jiná: specifický úspěch tech firem existuje **vedle** všeobecného úpadku“. Thiel tímto poukázal na rostoucí nerovnosti a rozdíly mezi prosperujícím technologickým sektorem a ostatními oblastmi americké ekonomiky, které čelí stagnaci či poklesu.

Myšlenkové podhoubí Silicon Valley

Odkud se u Petera Thiela vzaly tyto libertariánské myšlenky a jak je Thiel zpětně promítal do komunity prostřednictvím svého vlivu a majetku? Pro další vývoj americké politické scény to je velmi důležité důležité.

První výraznou osobností, která na Thiela zapůsobila, byl René Girard (1923–2015), francouzský filozof a literární kritik, se proslavil tzv. **mimetickou teorií**. V ní tvrdí, že lidské touhy a konflikty pramení z napodobování: chceme to, co chtějí druzí, a tato rivalita ústí do cyklů násilí. Thiel se s Girardem setkal v 80. letech při studiu na Stanfordu. Girard jej později označil za jednoho z nejbystřejších studentů, kteří ho kdy poslouchali. V ekonomické rovině se Thiel inspiroval Girardovou kritikou bezhlavé konkurence: vyzdvihl tezi, že „konkurence je pro poražené“ – tedy že firmy, které se nechají vtáhnout do přímého soupeření, mohou ztratit velkou část energie i marží. Thiel nazřel, že konkurence je důsledkem **mimetické rivalry**, kdy firmy a podnikatelé často napodobují úspěšné vzory, místo aby hledali skutečně originální inovace. To se stalo klíčovým argumentem v jeho knize [Zero to One](#), kde tvrdí, že skutečně

úspěšní podnikatelé se vyhýbají přímé konkurenci a vytvářejí monopolní trhy, čímž se vymaní z destruktivního cyklu napodobování a soupeření.

Například Facebook je podle Thiela úspěšný právě proto, že kapitalizoval mimetickou touhu – lidé se přidávají na sociální síť, protože ji používají jejich přátelé. Tento efekt „síťového efektu“ je praktickou aplikací Girardovy teorie v technologickém světě.

Thiel soudí, že mimetická rivalita hraje klíčovou roli i v politice a ekonomice. Například tvrdí, že moderní společnost je v pasti neustálého soupeření bez skutečné inovace, což vede k stagnaci a destruktivním konfliktům. To je i jeden z důvodů, proč podporoval nekonvenční politické kandidáty, kteří vybočují z hlavního proudu a nesoutěží v tradičním politickém „mimetickém poli“.

Stejně jako Girard, i Thiel varuje, že mimetická rivalita může vést ke společenské polarizaci a eskalaci násilí. Girard tvrdil, že společnost se z cyklu násilí dostává skrze mechanismus obětního beránka nebo přijetím křesťanských hodnot odpuštění. Thiel v tomto duchu upozorňuje, že moderní politika a ekonomika mohou snadno sklouznout k destruktivnímu konfliktu, pokud se lidé slepě drží napodobování a soupeření, místo aby hledali originální cesty.

Thiel přijal Girardovy myšlenky jako klíčový intelektuální rámec pro pochopení lidského chování, podnikání a geopolitiky. Jeho úspěch jako investora a podnikatele lze částečně připsat právě tomu, že se snaží identifikovat a využít mechanismy mimetické touhy k vytvoření monopolních trhů a vyhnout se marže devastujícímu konkurenčnímu boji. Girard mu tak poskytl intelektuální nástroj, který Thiel efektivně aplikoval v technologickém a finančním světě.

Girardova teorie zároveň podnítila Thielův skeptický pohled na soudobou masovou společnost: lidské jednání není autonomní, ale je (podle Girarda) hluboce formované napodobováním a davovou psychologií.

Za další Thielovo myšlený formovala takzvaná „rakouská škola“, tedy Ludwig von Mises, Friedrich A. Hayek a Murray Rothbard. I kvůli inspiraci rakouskou školou se zapojoval do podpory startupů, které měly za cíl narušit zavedené monopoly (PayPal jako alternativa bank, Palantir jako technologický kontrapunkt k tradičnímu IT sektoru). A odtud pramení vyzdvihování svobody jednotlivce, nedůvěra vůči státu a přesvědčení, že inovace se rodí zejména na volném trhu.

V novém tisíciletí pak Thiel koketuje s **neoreakcí a Temným osvícením**. Temné osvícení (anglicky “Dark Enlightenment”) je název pro soubor myšlenek, které vzešly z tzv. neoreakce (NRx – neoreaction), hnutí vznikající kolem roku 2007–2009, především na blozích a internetových diskusích. Temné osvícení představuje fundamentální kritiku liberální demokracie a moderního politického uspořádání. Někteří jeho příznivci tvrdí, že vývoj od osvícenství 18. století (a následné demokratizace) spíše oslabil „přirozený“ řád a způsobil společenskou stagnaci nebo chaos. Název „Temné

osvícení“ je ironií: má se jednat o “opačné“ či “převrácené” osvícenství, které zaměňuje ideály rovnosti a liberalismu za hierarchii a “probuzení k tvrdé realitě”. Tento směr je spojen se jménem programátora a blogera Curtise Yarvina (používá pseudonym Mencius Moldbug) a britským filozofem, Nickem Landem dříve známý zejména v kontextu krypto-liberálního a aceleracionistického myšlení. Zatímco Yarvinovy eseje vyvolaly zájem drobné, avšak vlivné komunity v Silicon Valley a mezi internetovými intelektuály, byl to Nick Land, kdo zpopularizoval termín Dark Enlightenment (Temné osvícení) v eseji publikované v roce 2012 ([vyšla knižně](#)). V ní shrnuje Yarvinovy názory i svůj vlastní pohled na „urychlení“ dějinného vývoje, který liberalismus podle něj brzdí.

Land tvrdí, že demokracie vede k degeneraci společnosti kvůli přílišné rovnosti, která podle něj brání schopnostem výjimečných jedinců prosadit inovace a růst. Demokracie podle Landa podporuje průměrnost a populistickou krátkozrakost místo dlouhodobého rozvoje. Je také skeptický vůči moderním liberálním představám o „pokroku“, a argumentuje, že společnost není nutně odsouzena k neustálému zlepšování, ale může stagnovat či degenerovat. Zpochybňuje univerzalistické hodnoty západní civilizace, jako jsou lidská práva či rovnostářský humanismus.

Thiel se o Yarvina začal zajímat kolem roku 2011, kdy Yarvin zakládal projekt Urbit (Tlon), a do jehož rozvoje Thiel investoval. Zatímco se Yarvinovy myšlenky pohybují na hraně či za hranou hlavního proudu, Thiela očividně lákala nestandardní vize radikálního „řízení“ společnosti. Pro Thiela tak neoreakce nabízí intelektuální zázemí pro kritiku stávajícího systému a myšlenku, že vláda či stát mohou být lépe spravovány soukromým aparátem. Ačkoli popularita Dark Enlightenment není masová a je často označována za velmi okrajovou, myšlenky o neefektivitě demokracie, důrazu na hierarchii, technických řešeních a individualistickém exitu se rozprostírají i do jiných proudů současného intelektuálního a politického disentu.

Nick Land svým esejem The Dark Enlightenment významně přispěl ke vzniku neoreakcionářského myšlení, jež hluboce rezonuje s některými Thielovými názory. Přestože se Thiel od radikální polohy NRx distancoval, jeho intelektuální postoje sdílejí s Landem základní představy o současné společnosti a o tom, jak se z jejích problémů dostat.

Čtvrtým významným zdroje inspirace byl **Nick Bostrom** (nar. 1973), švédský filozof působící na Oxfordu. Bostrom je autorem známé knihy [Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies](#) (2014). Věnuje se v ní hrozbám plynoucím z potenciálního vzniku umělé inteligence, která by předčila člověka a mohla ohrozit samotnou existenci civilizace.

Bostrom varuje, že vznik superinteligence představuje existenční riziko pro lidstvo. Pokud nebude umělá inteligence správně navržena, její cíle mohou být v rozporu s lidskými hodnotami, což může mít katastrofální následky. Jednou z nejdůležitěj-

ších Bostromových myšlenek je tzv. „**alignment problem**“ – jak zajistit, aby cíle superintelligence odpovídaly zájmům lidstva. Upozorňuje na obtížnost definovat lidské hodnoty tak, aby AI tyto hodnoty nejen chápala, ale také respektovala.

Pro Thiela a jeho okolí je Bostromova práce zajímavá v tom, že ukazuje, jak dramaticky lze budoucnost tvarovat technologiemi – a pokud se s nimi správně neparcuje, přichází riziko „globální katastrofy“. Jde tedy o vážný argument, proč by budoucnost měla být řízena cílevědomě (nejen „samovývojem“ skrz liberální trh).

Jmenovat musíme také Patriho Friedmana (nar. 1976, vnuk Milтона Friedmana) a jeho [Seasteading Institute](#). Cílem institutu je vybudovat plovoucí města mimo národní jurisdikce – v mezinárodních vodách. Tam by se daly testovat nové formy řízení a regulace, případně je zcela minimalizovat. Thiel do Friedmanova institutu investoval. Idea Institutu zapadá do širšího libertariánského proudu v Silicon Valley: exit z politického systému je podle Thiela a dalších efektivnější než pokus o reformu zevnitř. V té době ještě cesta na Mars nebyla představitelná.

Se čtvrtým proudem pak souvisí proud pátý, transhumanistický. Aubrey de Grey (nar. 1963) je anglický biogerontolog a Thiel od něj převzal myšlenkou, že stárnutí je léčitelný „technický problém“. De Greyho [nadace SENS](#) (Strategies for Engineered Negligible Senescence) se zabývá výzkumem a vývojem terapií prodlužujících život a Thiel je dlouhodobě významným podporovatelem jak SENS, tak obecně dalších projektů bojujících se stárnutím a dlouhověkostí. Myšlenka, že peníze a prostřednictvím nich dosažený technologický pokrok dokáží prolomit biologická omezení, je pro Thiela zásadní.

Thielovo myšlenkové podhoubí dokládá, jak eklektické (a často i protikladné) jsou intelektuální kořeny dnešních „brologarchů“. Na jedné straně se tu setkává libertariánská a futuristická linie (víra ve volný trh, decentralizaci, technologický pokrok). Na druhé straně je tu neoreakční a monarchistický proud (Curtis Yarvin, Nick Land), s kritikou demokracie a touhou po centralizované moci.

Hlavní „jmenovatelé“:

1. Nedůvěra k současné liberální demokracii: Z různých důvodů (neefektivita, ustrnulost, byrokracie).
2. Víra v soukromý kapitál a technologie: Problémy lidstva lze řešit disruptivně, „start-up“ přístupem a inovacemi.
3. Touha po radikálních řešeních: Ať už se jedná o prodlužování života (Aubrey de Grey), budování měst na moři (Patri Friedman) či vytváření nových struktur vlády (Yarvin, Land).
4. Silný personalismus: Thiel oceňuje vůdčí osobnosti (od velkého suveréna po osvíceného podnikatele) a sám se staví do role mecenáše, jenž rozhoduje o prioritách.

Tento ideový (a finanční) mix činí z Thiela jednu z nejvýraznějších a nejobtížněji zařaditelných postav Silicon Valley. Inspiruje ho jak René Girard, tak radikální návrhy o zrušení či přetvoření státu. Jedno je však jisté: Thielův vliv výrazně přesahuje pouhé investice. Jeho názory a vazby na kontroverzní myslí typu Curtise Yarvina ukazují, že mezi „tech bros“ vzniká řada alternativních vizí budoucnosti, jež nutně nemusí jít ruku v ruce s tradičním pojetím demokracie a hodnot, na nichž dosud západní společnost stavěla.

Thielova podpora Donalda Trumpa

Thielova podpora Donalda Trumpa vycházela z přesvědčení, že tradiční politický establishment – včetně obou hlavních amerických stran – selhal v řešení klíčových problémů jako jsou stagnující mzdy, dluhová krize mladých nebo nefunkční zdravotní systém. Jeho libertariánské kořeny (podpora Rona Paula v letech 2008 a 2012) se paradoxně propojily s Trumpovým populismem přes společný odpor k „byrokratické nekompetentnosti“. Thiel argumentoval, že zatímco Hillary Clintonová reprezentuje status quo, Trump nabízí šanci na radikální změnu – i za cenu politické nestability.

Peter Thiel se dlouhodobě znal s Elonem Muskem. Thiel v roce 1999 spoluzaložil společnost Confinity, zatímco Musk založil konkurenční online banku X.com. V roce 2000 se tyto dvě společnosti sloučily a vytvořily PayPal, přičemž Musk se stal generálním ředitelem. A od té doby se jejich cesty střetávaly v dobrém i zlém. Musk a Thiel jsou často popisováni jako protiklady - Musk je považován za excentrického riskujícího extroverta, zatímco Thiel je známý jako opatrný introvert. Navzdory vzájemnému napětí Thiel investoval 20 milionů dolarů do Muskovy společnosti SpaceX v roce 2008, což pomohlo udržet firmu nad vodou. Naopak do Tesly investovat odmítl s tím, že nevěří na změnu klimatu. Jejich vzájemný vztah je nejčastěji charakterizován směsí spolupráce, rivality a vzájemného respektu, což odráží složitou dynamiku mezi dvěma z nejvlivnějších podnikatelů Silicon Valley. Přesto to byl zřejmě Thiel, kdo Muska postrčil směrem k Trumpovi a to už v době, kdy sám Thiel Trumpa veřejně nepodporoval. Po jeho zvolení byl totiž už k prezidentovi velice kritický. Dokonce [prohlásil](#), že Trumpovo chování bylo "mnohem bláznivější a nebezpečnější, než čekal." Jenže ačkoliv Thiel veřejně Trumpův styl vládnutí kritizoval, jeho vliv přetrvává prostřednictvím sítě spojenců, kteří dnes fakticky formují Trumpovu politiku.

Byl to totiž Thiel, kdo Trumpa v únoru 2021 seznámil s JD Vancem, autorem knihy [Hillbilly Elegy](#). Thiel vzal Vanceho pod svá křídla během jeho studií na Yaleově univerzitě kolem roku 2011, později jej zaměstnal ve své investiční společnosti Mithril

Capital a v roce 2019 také financoval jeho volební kampaň na senátora Ohia (15 mil \$). Toto spojení později vyústilo v Vanceovo jmenování viceprezidentem. ([Zdroj](#))

Thielův venture kapitálový fond Mithril Capital navíc financoval kandidáty do Kongresu, kteří následně podpořili klíčové Trumpovy zákony o digitální měně a biotechnologiích. Kromě JD Vanceho také mentoroval šéfa OpenAI Sama Altmana, který nyní spolupracuje s Bílým domem na projektu národní AI strategie. Thiel sice udělal v kampani Donalda Trumpa „velmi velmi smutným“, když slyšel, že mu Thiel není ochoten přispět 10 milionů dolarů na pokračování kampaně, ale Thielovy osobní vazby v technologických kruzích nadále ovlivňují Trumpovu politickou strategii.

Klíčovým bodem sblížení Muska s Trumpem byla deregulační agenda. Musk opakovaně zdůrazňoval, že nadměrné regulace brání inovacím, zejména v pro něj klíčové oblasti vesmírného výzkumu a elektromobility. Trumpův slib zrušení „byrokratických překážek“ přímo rezonoval s Muskovými prioritami, což potvrzují jeho výroky na platformě X: „Volba Trumpa je volba pro Mars! Bez odstranění regulatorní zátěže se nikdy nestaneme multiplanetární civilizací“. Trumpova kampaň také slibovala výrazné snížení korporátních daní a zavedení speciálních pobídek pro technologické firmy. Pro Muska, jehož čisté jmění přesahuje 240 miliard dolarů, představovaly tyto reformy přímý finanční benefit. Zvláště lákavá byla Trumpova nabídka jmenovat Muska do pozice „ministra šetření nákladů“, která by mu umožnila ovlivňovat federální výdaje ve prospěch svých společností.

Musk byl nakonec tím posledním zásadním faktorem změny postoje v Silicon Valley. Poté, co se začal v roce 2024 s Trumpem sblížovat, sloužil ostatním technologickým podnikatelům jako ospravedlnění pro jejich podporu republikánům. Rizikový investor Marc Andreessen (někdejší spoluzakladatel Netscape), který kdysi ostře loval Trumpovu protiimigrační politiku, podpořil před volbami Trumpa ve svém podcastu, s argumentem, že politika republikánského kandidáta je lepší pro technologické start-upy. Další významný venture kapitalista a člen PayPal mafie David Sacks, který v roce 2016 podporoval Hillary Clintonovou a po vzpouře 6. ledna prohlásil, že se Trump „diskvalifikoval“, v červnu uspořádal pro Trumpa dobročinnou akci, obeslal celou řadu osobností ze Silicon Valley, které Trumpa podporují, a vyzval ostatní: „Pojďte dál, voda je teplá“. Sacks v otevřeném dopise tvrdil, že republikánský exprezident by byl lepší v oblasti ekonomiky, zahraniční politiky a bezpečnosti hranic.

Změnu názoru broligarchů může vysvětlovat i Trumpovo trvalé vedení v průzkumech, přinejmenším do doby, než se prezident Joe Biden vzdal kandidatury. Další motivace se však zdá být zřejmá: snaha vyhranit se proti liberální a „woke“ vlně i touha po moci bez odpovědnosti.

Trump slibuje masivní snížení daní a volnější regulaci. To je dobré pro peněženky broligarchů a je to také v ostrém kontrastu s přísnějším vymáháním antimonopolních zákonů Bidenovou administrativou. Ta zasáhla do podvodů s kryptoměnami a

provedla velký obrat v IRS (federální finanční úřad pověřený výběrem a správou daňových příjmů USA) - který, poté, co zintenzivnil úsilí o dopadení bohatých daňových podvodníků, oznámil, že vymohl 1 miliardu dolarů na dlužných daních, které dluží "osoby s vysokými příjmy a velkým majetkem". A mimo jiné vymáhal 7 miliard dolarů daňových úniků po hedge fondu Roberta Mercera známého z kampaně Cambridge Analytica. Zatímco Bidenova administrativa měla podporu technologických libertariánů v momentě, kdy zachraňovala jejich krachující projekty (jako byl [případ banky Silicon Valley](#) v roce 2023), tak omezení jejich schopnosti bohatnout je rozladilo.

Jako protiváhu Muskovi, Sacksovi a dalším protrumpovským osobnostem ze Silicon Valley více než 100 investorů rizikového kapitálu oznámilo, že podpoří kandidaturu viceprezidentky Kamaly Harrisové do Bílého domu. Zdá se však, že i broligarchové, kteří podporují demokraty, se štítí veřejného dohledu nad technologickým průmyslem. Spoluzakladatel LinkedIn Reid Hoffman, významný Bidenův dárc, který podepsal prohlášení „VCsForKamala“, například naléhal na viceprezidentku, aby vyhodila Linu Khanovou, Bidenem jmenovanou předsedkyni Federální obchodní komise, která se zasazovala o agresivnější antimonopolní vymáhání práv technologických společností.

Nic z toho nakonec nepomohlo a Donald Trump byl zvolen prezidentem USA, přičemž bezprostředně po svém zvolení začal úřadovat přesně v těch intencích, jak slíbil a jak bylo předvídáno. Zda je či není jeho počínání požehnáním či spíše bláznovstvím, ponecháme politickým komentátorům, my se vrátíme mezi technologickou elitu, mezi americké broligarchy.

V podnikatelské sféře měli demokraté tendenci oslovovat zavedené firmy, jako je General Motors, které vítají silnou vládu. Automobilky hledají dotace a způsoby, jak blokovat zahraniční konkurenci a demokratická administrativa byla těmto ochránářským možnostem otevřená.

Naproti tomu Trump oslovuje začínající podnikatele, jako jsou Musk a Vivek Ramaswamy (kontroverzní podnikatel a investor stojící za krachem Axovantu), tedy lidi, kterým svěřil zmenšení federálního vládního tělesa. V Trumpově kabinetu a blízkém okolí je také mnoho bohatých lidí, jako je David Sacks, nový Trumpův „krypto-car“, narozený v Jihoafrické republice, který své bohatství započal jako šéf operativy PayPalu (ano, to jméno už jsme v příběhu slyšeli). Tito lidé typicky pocházejí mimo klasický korporátní svět. Trumpovi republikáni v podstatě ztělesňují vzpuru kapitalistických psanců, lidí, kteří patřili mezi specifickou skupinu lidí, v níž se nedodržovala pravidla. Tak například nový americký ministr financí Scott Bessent nepochází z Goldman Sachs, jak bývá obvyklé, ale místo toho vedl malý hedgeový fond. Další druhořadý finančník, bývalý Clintonův podporovatel Warren Stephens, získal místo velvyslance ve Velké Británii. Také ministr energetiky Chris Wright nepochází z velkého ropného gigantu, ale z firmy Liberty Energy, druhé největší americké firmy zabývající

se frakováním. Pam Bondiová, Trumpem navrhovaná generální prokurátorka, navštěvovala právnickou fakultu Floridské univerzity, nikoliv Harvard nebo Yale, jak je obvyklé. Dříve byla floridskou generální prokurátorkou a s novou šéfkou úřadu Susie Wilesovou pracovala na lobbingu pro americké i zahraniční zájmy.

A právě tato kombinace lidí kolem Donalda Trumpa a nepokrytý zájem ukončit snahy o kontrolu projevu, regulaci a omezování konkurence, zejména v nově vznikajících oblastech, jako je umělá inteligence pomohly nalákat nově Trumpovi nakloněné investory rizikového kapitálu, jako je Andreessen, aby přešli k republikánům.

Po Trumpově vítězství, tedy s jistým zpožděním, ale vlastně ještě včas, se přidali oligarchičtí magnáti s mediálními zájmy, jako Jeff Bezos (krom Amazonu také majitel The Wall Street Journal) a majitel LA Times Patrick Soon-Shiong (a mimo jiné objevitel léku Abraxane používaného pro léčbu rakoviny). Oba slíbili méně rigidně progresivní zpravodajství, načež následovala vlna odchodů z obou redakcí. Ostatně Jeff Bezos byl rád, že nová regulátorka Komise pro cenné papíry Gail Slaterová ukončila dřívější šetření zahájené proti praktikám Amazonu, které iniciovala její předchůdkyně Lina Khanová.

Moc oligarchů představuje za všech okolností, ať už je levicová nebo pravicová, hrozbu pro demokracii, protože jsou schopni a ochotni přeměňovat obrovské zdroje do podpory něčeho, na čem jim záleží. A tyto prostředky jsou nesrovnatelné jak akceschopností, tak výškou s těmi, které mohou uvolňovat demokratické orgány.

Jak zreformovat údajně nezreformovatelné

Proč situace došla až sem? Proč si broligarchie nevystačí s dosavadním zákulisním okopáváním kotníků a zejména někteří se staví do první linie? Cožpak Elon Musk je někdo, kdo toho má zapotřebí? Pokud by administrativa demokratické strany zdanila jeho majetek tak, jak plánovala, stále by mu zůstalo množství peněz, které nemá šanci do konce života spotřebovat. Samotné články broligarchů nebo jejich příspěvky na sociálních sítích naznačují postupnou - a v některých případech také poměrně rychlou - radikalizaci jednotlivých technoelit, kteří dnes Donalda Trumpa podporují. To nejde vysvětlit prostou touhou po moci, to nejde vysvětlit přemluvením od kamarádů na jednom večítku.

Skutečnou spojnicí jsou obavy o osud Ameriky, v tom slogan „Make America Great Again“ nelže ani pramálo. Pamatujte si seriál The Newsroom a jeho otevírací scénu, kdy televizní moderátor v debatě s republikánským a demokratickým politikem

po pravdě odpovídá na otázku, proč je Amerika nejlepší zemí na světě? Tato fiktivní scéna z roku 2012 je esencí sílícího podezření, že je něco velmi špatně. Proč země, která je v tak skvělé pozici, najednou tuto pozici ztrácí?

Demokratická strana zavedla celou řadu drobnějších zlepšení i rozsáhlých reforem, které sice situaci změnily, ale také prohloubily vliv státu. Počínaje Obamacare a Finanční regulací v roce 2010, přes stimulační ekonomické balíčky, až po důraz na ochranu životního prostředí a reakci na klimatickou změnu.

Oproti tomu Trumpova administrativa prosadila v roce 2017 rozsáhlé daňové škrtky, což mělo za cíl stimulovat ekonomiku a přilákat investice. Trump prosazoval protekcionistický přístup (tzv. „America First“), zavedl cla vůči Číně a Evropě, kritizoval globální obchodní dohody. Došlo také k určitému oslabení tradičních aliancí (NATO, vztahy s EU). Trump často kritizoval spojence za údajně neadekvátní finanční příspěvky na obranu. Trumpova vláda razila politiky snižování regulací (včetně environmentálních), aby podpořila domácí průmysl a energetiku. A opakovaně se pokoušela (neúspěšně) zrušit či výrazně omezit Obamacare. Za Trumpa došlo k nárůstu společenské polarizace. Někteří oceňovali jeho přímý styl a kritiku politického establishmentu, jiní ho vnímali jako rozdělujícího a populistického lídra.

V tomto výčtu kroků lze rozpoznat vzorec. Demokraté vidí nápravu ve zvyšování vlivu státu a v celkovém zlepšování životních podmínek jednotlivců právě regulací negativních externalit a přerozdělováním. Republikáni jsou naopak pro minimalizaci vlivu státu a pro odstranění bariér úspěchu s tím, že z úspěchu jednotlivce nakonec profituje celá společnost. Zatímco demokraté jsou toho názoru, že blaha ve společnosti se dosáhne odstraněním nespravedlivých překážek, které brání jednotlivcům v sebepovznesení - a tohoto odstranění nelze dosáhnout v dohledné době jinak, než aktivním přispěním státu, pozitivní regulací. Vyzdvihují potřebu kompenzovat nespravedlivé překážky (strukturální nerovnosti, diskriminaci, nedostatečné sociální zázemí) a jsou přesvědčeni, že bez určité podpory a zásahu shora nejsou mnozí lidé schopni reálného „startu“ do života. Republikáni jsou naopak přesvědčeni, že umělé překážky jsou buďto nepodstatné nebo dokonce přirozené a v sebepovznesení jednotlivcům brání spíše omezení vytvářená státní regulací. Předpokládají, že když se odstraní byrokratické překážky (tedy zásahy státu do ekonomiky či života jednotlivců), lidé si pomohou sami a společnost jako celek bude prosperovat.

Dlouhou dobu se zdálo, že se tento dichotomický systém daří vybalancovávat a na obou stranách se daří dosahovat určitých ústupků, díky čemuž americká společnost prosperuje. Jenže v posledním desetiletí sílil dojem, že liberalizace zašla příliš daleko a federální stát zbytečně nabobtnal. Začal vznikat konflikt uprostřed americké střední třídy. Na jedné straně stojí státní zaměstnanci, jejichž platy a důchody převyšují platy a důchody v soukromém sektoru. Na druhé straně jsou miliony lidí, kteří

platí daně a cítí se obtěžováni regulacemi, zejména z řad Trumpovy základny majitelů malých podniků.

Po celá Bidenova léta se státní zaměstnanost a související sektory, zejména ve zdravotnictví, jevíly jako jediné trvale rostoucí odvětví s vysokými mzdami, což bylo patrné jak v posledním měsíci jeho vlády, tak v prvním měsíci Trumpovy vlády. Naopak materiálová odvětví, jako je zpracovatelský průmysl a těžební průmysl, se příjmově propadla. Za první tři roky Bidenova prezidentství se řady státních zaměstnanců na všech úrovních rozšířily o 1,5 milionu. V roce 2024 dosáhl počet zaměstnanců federální vlády nejvyššího počtu za posledních dvacet let. Rozpočet prezidenta Bidena na rok 2025, podepsaný loni v březnu, počítal s celkovými výdaji o více než 60 % vyššími než v roce 2019. Kdysi bylo zaměstnání ve státní správě USA skromně placené, ale dobře penzionované a zajištěné. Nyní jsou vládní zaměstnanci spíše bílými než modrými límečky. Jejichž plat je do značné míry odůvodněn jejich vysokým školským vzděláním. V některých státech, například v progresivní baště Kalifornii, představují státní zaměstnanci jedinou třídu s vysokými platy, která roste, na rozdíl od IT, výroby nebo hornictví, které kdysi byly zdrojem vysoce placených pracovních míst. V Kalifornii vydělávají státní zaměstnanci podle některých statistik zhruba o třetinu více, než jaké jsou průměrné mzdy v soukromém sektoru.

To byl první problém: být státním zaměstnancem nově znamená jak teplé, tak velmi finančně dobře zajištěné pracovní místo. A na to USA nebyly zvyklé.

A ten druhý problém? V posledních letech se státní aparát významně přikláněl k Demokratické straně. Existuje řada průzkumů (např. Federální průzkum zaměstnanců – [Federal Employee Viewpoint Survey](#)) a akademických studií, které ukazují, že podíl federálních zaměstnanců hlásících se k Demokratům je vyšší než těch, kteří se hlásí k Republikánům. A tento poměr se dlouhodobě zvětšoval. Podle nedávné [studie Kalifornské univerzity](#) v Berkeley se mezi lety 1997 a 2019 procento federálních zaměstnanců, kteří se identifikovali s Republikány, snížilo z jedné třetiny na čtvrtinu. Dvakrát více se jich identifikuje s demokraty ([další studie](#)). Zejména učitelské odbory (např. NEA či AFT) jsou historicky silně pro-demokratické a v posledních letech více prosazují progresivní agendu, aniž by příliš braly ohled na názory konzervativních rodičů. Republikánští politici vnímají posun k progresivnějším tématům jako „radikalizaci“ nebo jako nedostatek ochoty naslouchat rodičům, kteří zastávají konzervativnější postoje (např. ohledně sexuální výchovy, rasové problematiky ve výuce, LGBTQ témat či kritického pohledu na americké dějiny). Z progresivního pohledu se jedná o správnou snahu modernizovat školství, reflektovat sociální a kulturní změny nebo zlepšovat rovné příležitosti žáků s různým zázemím.

Nemělo by nás překvapit, že technologické elity podnikající v prudce se rozvíjejících oborech umělé inteligence, genetické manipulace nebo fintech jsou všemi deseti pro minimální státní regulaci těchto oborů, zejména s poukazem na to, že firmy z

Číny takovou regulací netrpí. Což je falešný argument: i v Číně existuje silná formální a ještě silnější neformální regulace. V každém případě ale broligarchie považuje odstranění regulace za silně prorůstovou příležitost s tím, že trh se s negativními dopady vyrovná později. Možná namítnete, že například Elon Musk v březnu 2023 podepsal výzvu think-tanku Future of Life Institute (FOLI) nazvanou „[Pause Giant AI Experiments: An Open Letter](#)“. Ta vyzývala k zastavení vývoje AI na šest měsíců. Autoři dopisu argumentovali, že rychlá eskalace výkonu velkých jazykových modelů a dalších AI technologií přináší rizika pro společnost a že by bylo vhodné zavést nejprve bezpečnostní standardy, které zohlední možné negativní dopady. A proč podepsal Elon Musk? Jak se později ukázalo, od Muska se jednalo o zdržovací strategii pokroku konkurentů (zejména OpenAI), zatímco on sám v té době pracoval na založení a podpoře vlastního AI startupu xAI, který vznikl v polovině roku 2023. Velmi pravděpodobně tedy nešlo o Muskův (byť jen krátkodobý) příklon k regulačním praktikám.

Spor o ministerstvo efektivit DOGE je ve skutečnosti sporem o to, kolik moci a peněz má mít vládní třída a v čí zájmu má fungovat. USA historicky upřednostňují soukromý sektor, a to bez ohledu na jeho zneužívání a potřebu omezit jeho excesy. Snaha trumpismu odříznout úřednictvo je jasnou snahou o návrat k tradičnějšímu modelu USA. Jenže, jak zreformovat stav, který podle Trumpových republikánů zašel až příliš daleko?

Project 2025

Jak to, že Trump nyní postupuje tak rychle? Jeho tým se opírá o „Project 2025“, což je plán připravený a financovaný americkou konzervativní organizací [Heritage Foundation](#), který se označuje za „cestovní mapu pro příštího konzervativního prezidenta USA“. Mezi hlavní autory a podporovatele patří více než stovka konzervativních institucí, odborníků a politických osobností často spjatých s administrativou Donalda Trumpa. Výsledkem je dokument „[Mandate for Leadership: The Conservative Promise](#)“, který v 30 kapitolách a na osmistech stranách shrnuje návrhy na zásadní změny federální vlády, daní, imigrační politiky, vzdělávacího systému a dalších oblastí.

Podstatou Project 2025 je myšlenka důkladného zeštíhlení federálního aparátu: propouštění „nevyhazovatelných byrokratů“, rušení úřadů, privatizace některých agentur (např. Národní meteorologická služba, Transportation Security Administration) či úplná likvidace ministerstva školství. Dokument vyzývá k omezení či zrušení řady federálních programů, což by mělo vést k menším rozpočtovým výdajům a omezení moci vlády.

V oblasti daní projekt navrhuje zrušit současných sedm sazeb daně z příjmu fyzických osob a nahradit je pouze dvěma (15 % a 30 %), přičemž většina odpočtů a úlev by byla zrušena nebo omezena. Pro firmy se plánuje snížení korporátní daně z 21 % na 18 % a nižší zdanění kapitálových výnosů.

Další klíčovou složkou je energetická a klimatická politika. Autoři chtějí omezit či zrušit úřady propagující obnovitelné zdroje, přehodnotit financování klimatického výzkumu a zkoumat možnost poslat část těchto agend na úroveň jednotlivých států nebo je zcela privatizovat. Například Národní úřad pro oceán a atmosféru (NOAA) považují za nadbytečný a připouštějí jeho „rozpuštění“.

Project 2025 také velmi důrazně vystupuje proti „kritické rasové teorii“ či „gender ideologii“ a vyzývá k jejich vymýcení z veřejných škol, federálních programů nebo samotných definic v zákonech či pravidlech pro poskytování grantů. V textu se objevují i návrhy na odstranění termínů typu „diverzita, rovnost a inkluze“, „reprodukční zdraví“ nebo „gender equity“ ze státních dokumentů.

V oblasti sociálních programů autoři kritizují údajné plýtvání a podvody a navrhují tvrdší podmínky (práci, časové omezení) pro Medicaid či programy na potravinovou pomoc. Dále chtějí zrušit programy jako Head Start (předškolní výchova pro děti z chudých rodin) nebo zmenšit federální podporu pro školní obědy.

V duchu názoru, že rozhodnutí Dobbs vs. Jackson (2022), které zrušilo federální právo na potrat, je teprve začátkem, se Project 2025 vyslovuje pro maximální ochranu nenarozeného života. Navrhuje prosazovat co nejpřísnější limity na federální úrovni, prosadit zákaz odesílání potratových pilulek poštou a ukončit státní financování organizací, jež provádějí interrupce. Projekt též propaguje omezení povinného hrazení některých nouzových antikoncepčních metod, které považuje za „potenciálně abortivní“.

V rámci imigrační politiky by se konzervativní prezident měl vrátit k Trumpovým pravidlům, například k povinnosti migrantů zůstat do rozhodnutí soudu v Mexiku (tzv. Remain in Mexico), nebo k omezení či zrušení programů DACA. Součástí je i návrat k tvrdšímu vymáhání deportací, snížení počtu vystavovaných víz a ke snahám zrušit „rozmanitostní loterii“ (tzv. diversity visa).

O Project 2025 se začalo veřejně mluvit poté, co někteří představitelé Demokratické strany – včetně viceprezidentky Kamaly Harris – projekt označili za „Trumpův program“ a varovali před jeho důsledky. Donald Trump se ale od dokumentu následně důrazně distancoval, prohlásil, že s ním nemá nic společného a že některé jeho body jsou dle jeho slov „absolutně extrémní“. V minulosti přitom bývalý prezident projevil jisté sympatie k akci Heritage Foundation, která Project 2025 od počátku vedla.

Odpůrci projektu varují, že jeho případné uskutečnění by způsobilo ústup od řady základních programů, na které se Američané spoléhají, a omezilo by práva žen a

menšin. Autoři Project 2025 naopak tvrdí, že jde o potřebné reformy, jež mají „vrátit moc do rukou občanů“ a zefektivnit státní správu.

Project 2025 je komplexním a značně kontroverzním plánem. Heritage Foundation ho prezentuje jako návod „všechno na jednom místě“ (a to včetně databáze vhodných kandidátů), který by mohl konzervativní prezident a jeho tým použít k rychlému prosazení změn ve federálním aparátu. Již nyní lze říci, že Donald Trump, přes své verbální distancování se od Project 2025, postupuje nyní podle jeho zásad. Například jmenoval do klíčových pozic jednotlivce spojené s tímto projektem. Russell Vought byl jmenován ředitelem Úřadu pro řízení a rozpočet (OMB), Tom Homan se stal „hraničním carem“ a Stephen Miller byl jmenován zástupcem šéfa pro politiku. Tato jmenování naznačují snahu posílit prezidentskou kontrolu nad federálními funkcemi, což je v souladu s cíli „Project 2025“. Jakkoliv i další kroky, včetně seznamů zakázaných zaměstnanců nebo vymítání termínů jako je „diverzita, rovnost a inkluze“, jsou v souladu s Project 2025, najdou se i výjimky. Například Project 2025 předpokládá zákaz Tiktoku v USA, zatímco Trumpova politika se v tomto ohledu liší.

A Elon Musk v čele DOGE dělá jen to, co dokument slibuje: demontuje jednu federální instituci za druhou. Se stejnou brutalitou a efektivitou, s jakou to provedl po převzetí Twitteru, když počet zaměstnanců se z původních cca 7 500 před akvizicí snížil na necelé dvě tisícovky. Jistě, přitom se dopustil řady přehmatů, když byli propuštěni lidé, které pak firma obratem najímala zpět. Byla také zrušena řada oddělení, která byla později zřízena a znovu vybudována, ale na jiných základech, pružnější a akceschopnější. Dnes je firma mnohem štihlejší a pružnější, prakticky každý týden nasazuje nějakou novou funkcionalitu, což nebylo za předchozího CEO Twitteru Jacka Dorseyho možné. Pravdou ale také je, že výrazné personální úspory byly možné jen kvůli opuštění moderace obsahu, kdy živé ověřovatele nahlášených příspěvků nahradili „komunitní poznámky“, které přidávají k příspěvkům sami členové sítě X.

Se stejnou změnou paradigmatu přišel Musk do federálních institucí, kdy v několika rychlých vlnách instituci radikálně zeštíhluje, nebo dokonce ruší.

Otázkou je, zda by stejného efektu nebylo možné dosáhnout jiným způsobem, než takovouto revolucí. Šoková terapie je sice nepopulárním, ale účinným řešením problému. Pečlivá analýza potřebnosti jednotlivých institucí, oddělení či lidí je zdoluhavá a většinu uplyne mandát, aniž by na ní existovala shoda. Je tedy efektivnější toto masové sekání, kdy se sice často řízne mimo a zruší se něco, co se rušit nemělo, ale pokud je to opravdu potřeba, rychle se to zjistí a je možné takovou instituci urychleně vybudovat - a třeba efektivnější, než byla ta původní. V korporátním světě jde o zcela přípustnou metodu, jenže ve státní sféře to tak jednoduché není. Demokratický stát má sloužit všem, tedy i těm, kteří nesouhlasí s aktuální politickou reprezentací, proto bylo vždy důležité hledat průsečíky a kompromisy. To Trumpovi lidé

nedělají, rychle se snaží provést změny tak, aby byly nevratné a i v případě, že by došlo k personálním změnám, už nebylo jednoduché vše napravit.

Je velmi důležité uvědomit si, jakou roli v tomto procesu hrají „nové peníze“.

Prudký rozvoj internetu na přelomu tisíciletí přinesl oslavování technologických podnikatelů, kteří zakládali nové firmy a z ničeho vytvářeli obrovské hodnoty. Tyto oslavné scény sice oslabila dot-com bublina v roce 2000, ale když se internetová ekonomika otřepala, vrátily se i chvalozpěvy na vizionáře. Internet také přinesl dojem bezbřehé svobody - světa, v němž lze cokoli a kde jakýkoliv dohled státu je škodlivý, nepatřičný. Technologičtí podnikatelé se snažili stát vyzývat, aby se zdržel mimo internet a nezasahoval do něj, jenže stát měl povinnosti vůči „starým penězům“ a tak zasahovat musel například v momentě, kdy se internetoví podnikatelé rozhodli, že budou používat autorská díla bez svolení autorů.

Dokonce se objevily teze o tom, že státy jsou fakticky přežitky, neboť pro lidi bude důležitější internetová přítomnost a příslušnost k internetové komunitě. Řada služeb si začala osobovat určitou formu soudní autonomie, kdy jejich rozhodčí orgány rozhodovaly o tom, jaké příspěvky a v jaké formě mohou či nemohou být na platformě zveřejněny. A ukládaly tresty včetně „deplatformizace“ - období digitální popravy, neboli vymazání z platformy. Státy nakonec zasáhly v momentě, kdy se některé platformy (například Facebook) začaly připravovat na spuštění vlastní měny, čímž by se platforma z velké části vymanila z vlivu státu a stala se jeho konkurentem, ačkoliv velkou část nákladů by nechala fyzickým státům.

Určitou pauzu do zahušťování těchto techno-elitářských představ přinesla krize v roce 2008, jenže z ní technelity nakonec vyšly posílené. Pokud se krize někomu dotkla negativně, byly to především „staré peníze“. Nová generace digitálních služeb využívá technologických možností, rostoucí propojenosti internetového ekosystému a také jeho globálnosti, jak geografické, tak i sociální. Vznikají digitální monopoly, nastupuje sledovací kapitalismus, ovlivňování voleb přes sociální sítě a také kryptoměnový hype, jenž umožnil získat prostředky nejvíce roztodivné skupině lidí.

Kryptoměny totiž nevyžadovaly k získání značného bohatství nic jiného, než víru. Víru v to, že HODL strategie (tj. strategie neustálého držení kryptoměn) bude fungovat, že kurz bitcoinu poroste a nepodaří se jej zastavit. Zatímco na začátku se jeden bitcoin kupoval za dolary, dnes se prodává za sto tisíc dolarů. Koupit před deseti lety za cca 300 dolarů a držet deset let znamenalo třistanásobný zisk, přičemž riziko ztráty bylo zcela únosné. Pokud jste investovali nevysokou částku 3000 dolarů, dnes byste měli hezký milion, tedy částku, jakou jinak nemáte šanci našetřit. To byl první faktor. Druhý faktor byl a dosud je, že kryptoměny jsou vysoce kriminálním prostředím. Vymahatelnost práva je zde pramalá, možnosti podvodů nedozírné. I největší burzy a kryptopodniky se v nějakou chvíli ukázaly být podvodem a to buďto od samého počátku, nebo prostě v nějakou chvíli jejich provozovatel zjistil, že obrat investory bude

výhodnější, než se snažit vybudovat produkt. A že jsou pro ně takové podvody pramálo rizikové. To byl důvod, proč se pomocí kryptoměn dostaly k obrovským prostředkům skupiny lidí, kteří k penězům i společnosti neměli velký vztah.

A pak už přišla dvacátá léta, která můžeme bez nadsázky označit za **Éru Elona Muska**.

Podnikání Elona Muska můžeme rozdělit do několika období, pro náš příběh je ale podstatné, že zhruba do roku 2016 se chová jako klasický internetový podnikatel. Je považován za marketingového génia, který strhává pozornost k novým nápadům, jako je gigafactory, hyperloop nebo autonomní řízení. Jeho firmy expandují, jak Tesla, tak SpaceX se dostaly z dětských nemocí a již je zřejmé, že „to je ono“. Musk zakládá neziskovku OpenAI na bezpečný výzkum umělé inteligence. Ano, Musk riskuje a je ochoten jít proti zavedeným standardům, například automobily Tesla se prodávají bez dealerské sítě, napřímo. Ano, intenzivně tlačí na plné nasazení zaměstnanců, pracovní tempo v jeho firmách je šílené a fluktuace vysoká. Jenže to všechno se od excentrického miliardáře jdoucího za svou technologickou vizí očekává.

Po roce 2016 se situace mění. Musk se stává kontroverznějším a zejména na Twitteru občas píše provokativní tweety. Například v roce 2018 na Twitteru oznamuje, že má „financování zajištěno“ a hodlá vykoupit akcie Tesly, za což dostane pokutu od tržního dozoru SEC, neboť tím zmanipuloval kurz akcií. Mimochodem, z výnosů této manipulace rozjel výstavbu sítě dobíjecích stanic Superchargery, čímž zásadně změnil velký segment trhu. Musk zjišťuje, že pomocí manipulací může levně dosáhnout věcí, které by jinak byly velmi obtížné.

V roce 2020 letí tržní kapitalizace Tesly na stovky miliard dolarů, stává se nejhodnotnější automobilkou světa a Musk je z excentrického miliardáře jedním z nejbohatších lidí světa. Rapidně expanduje projekt Starlink, začíná vývoj rakety Starship pro meziplanetární lety. Musk slibuje kolonizaci Marsu a je uchvácen odezvou i pozorností, které se mu dostává. Již je zřejmé, že nemalá část tržní odezvy na cenu jeho akcií souvisí s jeho mediálními výstupy. Musk se ale také stává agresivním, nepředvídatelným. Tweetuje velmi často v noci, dává velké sliby (například co se autonomního řízení týká), pouští se do ostrých sporů s kritiky, novináři, ba dokonce s regulačními orgány. Má velkou základnu fanoušků, kteří jej obdivují jako génia, ale i rostoucí počet kritiků poukazujících na toxické pracovní prostředí a politické kontroverze (spory ohledně svobody slova a dezinformací).

V roce 2022 kupuje Twitter za 44 miliard dolarů a přebudovává jej na síť pro zvýšení svého mediálního dosahu.

K další změně dochází v roce 2024, kdy se Musk spojuje s Trumpem a vlastně všechny své aktivity dává do služeb tohoto spojení. Neváhá využít dosah sítě X (někdejší Twitter) k Trumpově propagaci a už jsme si popsali roli Petera Thiela v provázání s kampaní Donalda Trumpa.

Odměnou mu je získání postu „ministra efektivity“ DOGE a možnost realizovat sny a vize, které Musk na své cestě nastřádal. Zda se mu to podaří, není v době psaní tohoto textu (únor 2025) vůbec jasné, Musk a jeho úderná skupina se pohybuje sice velmi rychle, ale zároveň sílí odpor proti jeho počínání.

A tím jsme se dostali na začátek roku 2025.

Broligarchie dosáhla svého: dostala příležitost změnit kurz USA. Pro nás v Evropě je šokující ta náhlá změna hlasu, který z USA přichází. Ty tam jsou hlasy o potřebě reakce na přicházející klimatickou krizi. Ta je naopak označována za mýtus a diskuse o ní začíná být v USA potlačována, vyřešit ji má technologický pokrok. Umělá inteligence má být vyvrcholením lidské existence a *longevity* má přinést lidem prodloužení života do okamžiku, než se váš život vytvořením digitální reprezentace osobnosti stane věčným.

Podivná směsice hnutí, z nichž nakonec vzešla vláda Donalda Trumpa, nakonec představuje sbírku náboženských archetypů, díky nimž také rezonuje v americké společnosti. Digitální nesmrtelnost je novým věčným životem, umělá inteligence je novým osvětlením, novým božstvím. Vykoupení z lidských strastí přináší už na tomto světě prudký technologický rozvoj, za který stojí za to krátkodobě strpět nepohodlí přechodu k novému politickému systému, nepohodlí způsobené dlouhými pracovními přesčasů, které si vybudování nových lepších zítřků vyžaduje. „60 hodin týdně je nejsladší bod produktivity“, napomíná nově zaměstnanec Google Deep Mind spoluzakladatel firmy Sergej Brin, který se po několika letech vrátil ze svého miliardářského sabatiku. Jen tak firma dosáhne hranice univerzální umělé inteligence AGI, která se stala posvátnou mantrou technologického rozvoje. Více procesorů, více elektřiny, více dat bez ohledu na to, komu jsou ukradena, více lidské chytrosti při vymýšlení překonání mrtvého bodu, v němž AI v roce 2024 zamrzla!

Bude fungovat přístup, který vidí AI jako univerzální řešení na všechny lidské problémy včetně chudoby, války nebo klimatické změny? Má cenu nevěnovat se klimatické problematice nebo majetkové nerovnosti a počítat s tím, že AGI to vyřeší?

Bude růst produktivity tak dalekosáhlý, že problematika rostoucí majetkové nerovnosti se stane malicherným problémem? Možné to je, jenže historie nás učí, že problém je jinde. Problém je v tom, že moc je opojnější, než pokrok. Problém je v tom, že ti, kdo moc získají, se jí nebudou chtít vzdát. A moment, kdy společenská kontrola přechází k těm, kdo technologie vyvíjejí a ovládají, je tím rizikovým „sweet spotem“, v němž spíše než univerzální blaho garantované všemoudrou umělou inteligencí může vzniknout digitální totalita, ze které se bude lidstvo další dlouhá období vysvobozovat.

Pro technologické vizionáře je nepochybně klíčové být poblíž středobodu moci v momentu, kdy mohou nastat dějinné zvraty. To umožní využít ideového vakua, prosazovat vlastní názory a posílit tak vlastní vliv. Jistě, veřejně artikulovaná myšlenka,

že technologie umožňují společnost lépe strukturovat a řídit, než jak to umožňují stávající politické řády, je uklidňující. Že to bude revoluční změna.

Vědomí toho, jak moc korumpuje, by mělo být varováním.

Testamentum broligarchie

Od první volby Donalda Trumpa americkým prezidentem v roce 2016 bylo zřejmé, že technoelity mají potenciál pozitivně i negativně ovlivnit politické uspořádání. A že začínají mít i tu ambici.

Na přelomu roku 2020 postupně sílí proud amerických šéfů velkých technologických firem, kteří se začínají vztahovat a anagažovat k politice. Technoelity postupně opouštějí strategii „občasných politických názorů“ a začínají se přesouvat na vyšší úroveň angažovanosti tak, jak to známe z předešlých společenských transformací. V první řadě technoelity pronikaly k nástrojům na ovlivňování mas, nebo je přímo založily, vlastnily a vyoplaly do takového nástroje.

Není náhodou, že šéf Pinterestu Bill Ready ani jeho předchůdce, spoluzakladatel Ben Silbermann nepatří mezi broligarchii, ačkoliv jimi šéfovaný Pinterest má přes půl miliardy unikátních měsíčních uživatelů, čtyřmiliardový obrat v dolarech a je zcela srovnatelný s obchodním výkonem X/Twitteru. Jenže Ready ani Silbermann se nesnaží prosazovat žádné politické názory a Pinterest nepředstavuje službu, která by jim k tomu pomohla. Možná, kdyby namísto obrázkového Pinterestu šéfovali názorové platformě, bylo by puzení zasáhnout do chodu světa větší?

Manipulativní kampaň Cambridge Analytica, při níž byly zneužity údaje milionů lidí, byla politickým projektem konzervativních kruhů, placeným tehdejší šéfem hedgeového fondu Renaissance Technologies Robem Mercerem. Ve vedení (a při zakládání) figuroval Steve Bannon, spjatý s alt-right scénou a později šéf volební kampaně Donalda Trumpa. Zapojení Petera Thiela, ačkoliv bývá zmiňováno z toho důvodu, že byl členem dozorčí rady Facebooku a zaměstnanec Palantiru pomáhal CA s nápadem na sběr dat, se nikdy neprokázalo a sám Thiel se o aktivitě vyjadřoval zdrženlivě. Ačkoli není přímé spojení s „broligarchií“, skandál odhalil propojení mezi technologickými firmami, politickými kampaněmi a vlivnými investory, což naznačovalo určitou formu oligarchie v technologickém průmyslu. A Mercer také v roce 202 věnoval blíže nespecifikovanou částku do fondu na zvolení JD Vanceho senátorem Ohia.

V roce 2023 už začínalo být zřejmé, že Elon Musk Twitter využije pro něco jiného, než jsou striktně reklamní příjmy.

Jak se mohlo stát, že k těmto změnám na americké politické scéně došlo tak rychle? Ono k nim nedošlo nijak rychle, ve skutečnosti trvalo více jak desetiletí, než tyto změny proběhly. Druhé zvolení Donalda Trumpa prezidentem a jmenování Elona Muska šéfem DOGE jsou jen viditelným symptomem změn - a bohužel takovým který umožňuje skokově provést změny další, často již nevratné.

Plasticky se nám ukazuje, jak k takovým změnám dochází a jak silná je kumulativní moc vln událostí. Nespokojenost s politickým i společenským vývojem v části americké společnosti sílila delší dobu a podobně jako jinde i v USA voliči nakonec uvěřili novým spasitelům. Jistě, když situaci nevyřešily reformy Demokratů, proč by je neměly vyřešit reformy Republikánů? Cožpak může být špatné, zkusit to jinak? Zabránit migrantům brát američanům práci, obnovit hodnoty, na nichž společnost vyrostla a přestat se zastávat každého ublíženého, ačkoliv to umožňovalo udržovat v chodu globální obchod, z něhož amerika žije? To byla ta první vlna.

Druhou vlnou byl kult osobnosti, který se podařilo vybudovat si Elonu Muskovi. Zatímco ještě před deseti lety to byl jeden z podnikatelů, dnes je nepřehlédnutelným číslem jedna, k čemuž mu pomáhá jak vlastní sociální síť, tak dobře dávkované kontroverze kolem jeho společností. Tento kult se politickým stratégům podařilo spojit s kultem lidového Donalda Trumpa a vytvořit dvojici, která chápe a řeší, ať už z našeho pohledu jakkoliv.

A třetí vlnou byl technologický pokrok, často reprezentovaný právě Muskovými firmami. Lety do vesmíru, dosažitelná univerzální umělá inteligence, obrovské plány a projekty, které mohou Ameriku udělat znovu velkou. Musk zpravidla nebyl první - ostatně ani Teslu nezaložil on a tohoto titulu se domohl až soudně - ale zpravidla byl tím, kdo uměl být včas poblíž a uměl strhnout společnost. A motivovat ostatní, aby se nakonec podařil průlom.

Tyto tři vlny se složily v tsunami, které nyní hrozí smést stabilitu našeho světa. A každá taková změna znamená ohrožení i příležitost. Mnozí se na změnu dívají s nadějí. USA: jenže i kdyby došlo v průlomů v univerzální umělé inteligenci (AGI) a Musk začal s každodenními lety na Mars, ke zlepšení života průměrného Američana dojde spíše v generačním horizontu. A to za předpokladu, že „to vyjde“. Čína a Rusko, které chtějí nabídnout své politické cesty jako alternativu a odmítají se smířit s unilaterálním světem. Africké a Jihoamerické země, které si věci chtějí řídit po svém, přičemž historie naznačuje, že se jim to těžko podaří bez obrovských masakrů. Zamrzlé konflikty v Tichomoří a na Blízkém i Středním Východě, kde všichni vyzbrojení aktéři doufají, že bez káravého oka americké armády si to „své“ dořeší, bez ohledu na utrpení jiných.

A Evropa? Po osmdesáti letech si bude muset zvykat na to, že její obrana je její věcí. Že vidina věčného míru zůstane jen vidinou. A že ji čeká podobný politický problém, jaký nastal v USA. Že se mu nebude možné vyhýbat donekonečna.

Když vystoupil JD Vance s projevem na Mnichovské bezpečnostní konferenci, bylo z toho v Evropě pozdvižení. Jistě, v mnoha věcech americký viceprezident neměl pravdu, ale v něčem přeci. Evropa až příliš často odmítala řešit problémy, které byly viditelné, řešitelné a bylo obtížně vysvětlitelné, proč se neřešily. Tak například imigrační politika. Prošli jsme si desetiletím konsensu, v němž jsme téměř všichni smířeni s tím, že určitá míra migrace je přínosná a že si můžeme vybírat, koho přijmeme. Že u nás nemají co dělat migranti s kriminální minulostí, kteří navíc kriminalitu dále páchají. Nikdo z politiků nezpochybňuje, že máme mít možnost vyhostit migranty, kteří spáchají násilné kriminální činy. Přesto se právě tohle nedaří. Ani v Česku, ani v Německu. Pro voliče je to důkazem nefunkčního řízení státu, když přes politickou shodu není stát schopen zajistit, aby trestaní migranti byly odesláni zpět (či kamkoliv mimo EU) a naopak dále páchají nejhrůznější formy násilí. Pokud se politické reprezentaci nepodaří vyřešit tak základní problémy, jako praktické provedení reformy, na nichž existuje široká shoda, bude ohrožena důvěra v systém. A bude sílit volání po změnách antisystémových.

Nabízí se tedy otázka, zda podobný vývoj neproběhne v Česku. Ano, řada lidí, kteří tu přišli k „novým penězům“ mají podobné tendence, ale jen výjimečně je realizují v širším měřítku. Jen výjimečně také mají dostatečný mediální vliv a dosah a jen výjimečně jsou také vnímáni jako vizionáři a následováníhodní myslitelé.

Jednu důležitou věc jsme nicméně nezmínili. A to událost, která takové propojení soukromého kapitálu s politikou umožnilo. Je jím rozhodnutí amerického Nejvyššího soudu v [kauze Citizens United](#) z roku 2010 umožnilo masivní vstup soukromých peněz (zejména od superbohatých dárců) do politických kampaní. V roce 2024 deset největších dárců pokrylo téměř polovinu financování Trumpovy kampaně, což by bylo dříve ilegální. Sám Elon Musk investoval 288 milionů dolarů. z 1,6 miliardy dolarů proinvestovaných do kampaně týmem Donalda Trumpa. Je třeba poznamenat, že ačkoli Harrisová získala a utratila více prostředků než Trump, finanční převaha se nepromítla do volebního vítězství, což naznačuje, že vysoké výdaje nemusí vždy zaručit úspěch ve volbách. Přesto se zdá být navýsost moudrým řešením rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci Citizen United zrušit a omezit vliv peněz na volební kampaně zavedením veřejného financování voleb.

Dá se nicméně očekávat, pokud nebudeme předběhnuti celosvětovým vývojem, že rostoucí finanční potenciál českých technologických podnikatelů časem vstoupí i do tuzemského politického klání. Zde sice finanční limity máme, ale dozor nad nimi i jejich vymáhání je bezzubé.

Může se tedy stát, že technoelity, neofeudalismus, broligarchie, nebo jak tomuto novému politickému směru budeme říkat, budou onou náhradou liberální demokracie a vyvedou Francise Fukuyamu z názoru, že liberální demokracií skončil vývoj politicko-společenských systémů?

Ačkoli se o „broligarchickém“ či „technoelitním“ uspořádání občas mluví jako o možném nástupci liberální demokracie, nejde (alespoň zatím) o ucelenou, univerzálně přijatelnou ideologii schopnou globálně nahradit demokratický systém. Spíše se jedná o reálně existující fenomén stále mocnějších technologických miliardářů, kteří mají značný ekonomický a společenský vliv a sdílejí určitou nedůvěru k politickému establishmentu. To však nevytváří jednoznačnou soustavu myšlenek a pravidel, které by se mohly prosadit v rámci celého světa podobně, jako se kdysi prosadil komunismus či liberální demokracie. Je ale pravděpodobné, že podobně, jako reálný komunismus, se tento neofeudalismus nebo technofeudalismus neustaví najednou, ale jako žitá praxe. Je také otázka, jak by se takový systém legitimizoval, pokud by nechtěl (a to nechce) procházet volebním mechanismem. Vláda „technooligarchů“ se opírá o ekonomickou sílu a technologickou převahu – což může de facto generovat vliv, ale nikoli formální celospolečenskou legitimitu tak, jak ji dnes chápeme vzešlou z demokratických voleb. Pokud by se technoelity snažili převzít funkce státu (např. zajišťování bezpečnosti, soudní pravomoci), vyvolávalo by to masivní odpor a nejspíš by došlo k otevřeným střetům. Bez takové legitimizace by ale společenská změna nebyla trvalá a mohlo by při dalších volbách dojít k obrácení trendu.

Evropská Unie (A Evropa obecně) musí začít reflektovat své dlouho neřešené problémy a pustit se do restrukturalizace. Teprve to, že voliči uvidí, jak jsou jejich výhrady brány vážně, může pomoci. Jenže světová gravitace je neúprosná, protože pokud se AI opravdu přehoupne do univerzální umělé inteligence a posune někam zásadně dále, než současné modely GPT-4.5, bude to znamenat další posilování majetkové nerovnosti a vlivu technoelit. Internetová éra a nové digitální platformy prospívají autokratům a diktaturám, zatímco erodují demokracie, které se jim nestíhají přizpůsobit dříve, než jsou těmito nástroji znásilněny.

Evropa je nyní strategicky v nejhorší kondici od konce Studené války. A její protivníci jsou si toho vědomi.

Další zdroje

- Winter Take All - Anand Giridharadas (vydáno 2018)
- Tech Bro Messiahs: How Tech Billionaires are Spearheading Late-Stage Reactionary Politics - Benjamin Tscheschlok (vydáno podzim 2024)
- Predispositions and the Political Behavior of American Economic Elites: Evidence from Technology Entrepreneurs- *David E. Broockman, Gregory Ferenstein, Neil Malhotra* (vydáno září 2018)
- „A class for itself? On the worldviews of the new tech elite“ - Hilke Brockmann, Wiebke Drews a John Torpey (vydáno leden 2021)
- Trump and the tech bros: demagogues of harm to human and planetary health - Kamran Abbasi (vydáno leden 2025)
- Boyle, P. (2025). How billionaire greed created the Trump monster. *Green Left*, (1422), 10, 20. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.T2025020300007900359795660>
- The Blood Bag Economy - Wallace, Kathleen (2025)
- Merrin, W., Hoskins, A. (2025). The Rage of The Elite. In: SHARDED MEDIA. Palgrave Macmillan, Cham. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-84786-85>
- How much growth is required to achieve good lives for all? Insights from needs-based analysis - Jason Hickel, Dylan Sullivan(2024)
- The Revolt of Elites - Christopher Lash, 1995
- The Identity Trap - Yascha Mounk (2023)
- Pareto's Theory of Elites: Circulation or Circularity? - Gordon Welty

Institut π je první pirátský think-tank na světě a rozvíjí základní ideje České pirátské strany. Institut iniciuje a rozvíjí diskurz o obtížných a pro životaschopnost demokratické společnosti důležitých otázkách. Podílí se na nacházení možných řešení, analyzuje výhody a nevýhody různých přístupů a alternativ, otevírá diskuzi o nich a pomáhá je uskutečňovat.

Na Moráni 360/3, 128 00 Praha

www.piratskyinstitut.cz

